

# MÖTESPLATS INFÖR FRAMTIDEN

Borås 2-3 oktober 2002

Eva Alopaeus, Kliniska centralbiblioteket,  
Sahlgrenska universitetssjukhuset, Göteborg  
Elisabeth Axelsson, Valdemarsviks och  
Åtvidabergs kommuner

# Evidence Based Librarianship

Borås 4 oktober

## Inledning

### Varför EBL :

Kontakterna mellan forskning, utbildning och praktik inom biblioteksområdet måste förbättras. Forskningen har fått kritik för alltför liten praktisk anknytning, att den är alltför akademisk och mest finns till för sin egen skull. Utbildningen har tidigare fått kritik för att den är alltför praktiskt inriktad, på senare tid tvärtom för att den är alltför teoretisk. Praktikerna har å sin sida ägnat ringa intresse åt forskningsresultat inom biblioteks- och informationsforskningen.

### Vad är EBL

Kopplingen forskning – praktik har starka beröringspunkter med konceptet Evidence Based Librarianship (EBL), som innebär en användning av forskningsresultat som en del av beslutsunderlag i bibliotekariens dagliga arbete. EBL har inspirerats av sjukvårdens Evidence Based Medicine och kan översättas till ”kunskapsbaserad biblioteksverksamhet. Syftet med konceptet är att tillföra vetenskaplighet. Vetenskaplig metod ska komplettera erfarenhet. Processen ger bibliotekarien möjlighet att integrera forskningsresultat i daglig praxis och innebär i korthet att man identifierar problem, formulerar frågor och söker efter vetenskapliga resultat/ analyser som tillsammans med egna erfarenheter kan ge svar på frågorna och bilda underlag för beslut. Den treenighet i beslutsunderlaget som krävs för goda beslut illustreras i figur 1.

### Treenigheten : evidens, bibliotekarie, användare

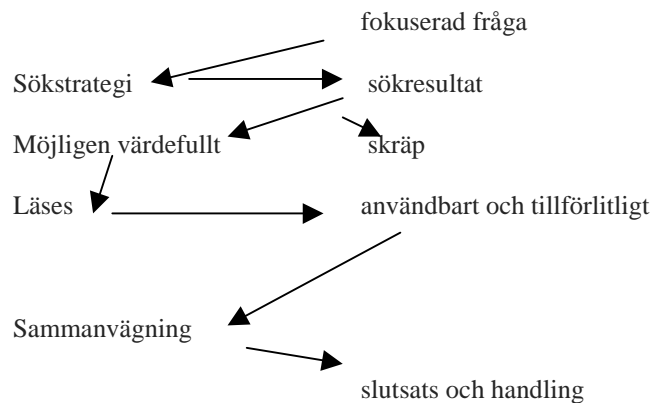


### Processen – vägen till evidensbaserad kunskap – i praktiken

Ett *problem* kräver sin lösning, ett beslut ska fattas. Problemet omformuleras i en *fokuserad fråga*. En *sökstrategi/studie* väljs. Sökresultatet *granskas kritiskt*. Det som är användbart och tillförlitligt *vägs samman med egen erfarenhet och situationens krav*, leder till en *slutsats och en handling*. Arbetsgången illustreras i figur 2 nedan.

### Processen – vägen till evidensbaserad kunskap Figur 2

Problem →



### Syftet med EBL

Syftet med kunskapsbaserad biblioteksverksamhet är att förbättra kvaliteten på det vi praktiker gör.

Det handlar om att besvara frågor inom vårt eget yrke.

Att arbeta evidensbaserat är ett sätt att förbättra professionen genom att ställa frågor, hitta svaren och kritiskt granska dessa. Det är att integrera teoretisk kunskap i daglig praxis. Det handlar också om att uppmuntra bibliotekarier till egna undersökningar och egen forskning och att dela med sig av sina kunskaper genom att publicera resultaten.

EBL ställer också nya krav på forskningen inom biblioteks- och informationsvetenskap:

Dialogen är viktig mellan forskare och praktiker. Forskarna bör inte se praktiker som forskningsobjekt i första hand utan snarare som medaktörer i sina forskningsprojekt.

Biblioteksforskarna bör också sprida forskningsinsatserna till flera områden inom biblioteksverksamheten. I Sheffield hösten 2001 hölls en konferens om EBL, där en kanadensisk arbetsgrupp föreslog en uppdelning av biblioteksvetenskapen i sex praktiska forskningsdomäner, som baserats på ett hundratal insamlade frågor av bibliotekarier från hela världen.

### Domänerna är följande:

*Referensarbete och informationssökning* – Undersöka och utforma service och information som svarar mot användarnas behov.

*Användarutbildning* - Utarbeta strategier och metoder för att undervisa användarna om bibliotekets resurser och utveckla deras sökfärdigheter

*Samlingar* – Utarbeta metoder och strategier för att skapa kostnadseffektiva och användbara samlingar av tryckt och elektroniskt material

*Management* – Ledningsfrågor. Redskap, metoder och teorier för att driva bibliotek av olika typer så effektivt och attraktivt som möjligt. Skapa verktyg för väl fungerande biblioteksorganisationer. Förbättra teoretisk kunskap om olika organisationsmodeller för bibliotek.

*Informationsåtervinning* - Skapa effektivare system och metoder för informationsåtervinning. Utveckla bibliotekariens yrkesroll som förmedlare mellan information och kund.

*Marknadsföring* - Utforma metoder och teorier för marknadsföring av bibliotekarieprofession och biblioteksservice till brukare och icke-brukare.

### Metoder och studier

Bibliotekarier behöver nya kunskaper om både kvalitativa och kvantitativa metoder. Detta för att bibliotekarierna ska kunna göra egna undersökningar men också kunna kritiskt granska andras.

Nedanstående bild visar metodens förekomst inom biblioteksvetenskapen. De metoder som används mest av praktiker på området ligger närmast kärnan. Bilden är tagen ur "Developing evidence-based librarianship: Practical steps for implementation.

### **Några exempel på frågor i olika domäner**

Just in time eller just in case – köp på efterfrågan eller stora samlingar? Vilket är mest användarvänligt?

Domän: Samlingar.

Hur mäter vi värdet av vår användarundervisning? Är det skillnad på studentgrupper som fått biblioteksundervisning och studentgrupper som inte fått biblioteksundervisning och hur mäter man den?

Domän: Användarundervisning.

Hur kan man identifiera och värdera olika bibliotekariekompetenser och värdera olika uppgifter på biblioteken för att skapa underlag för lönesättning? Domän: Management.

På vilket sätt påverkar bibliotekets resultat, tex lånestatistik beslutsfattarnas uppfattning om bibliotekets betydelse? Domän: Marknadsföring

Går det att utveckla en bibliotekshemsida så att den kan ersätta en bibliotekarie? Domän: Informationsåtervinning.

### **Avslutning**

Det är önskvärt att biblioteksforskningen bedriver en mer praktiskt inriktad forskning i samarbete med fältet inom alla sex domäner men det kommer alltid att finnas frågor av sådan art som praktiker själva får undersöka. Praktiker behöver bli mer reflekterande och analytiska i både små och stora frågor. Idag är det dessutom svårt att hitta svaren på frågorna. Det finns ingen självklar källa att ösa ur. LISA finns visserligen, men få av oss har tillgång till den, vilket vore önskvärt. Konsekvensen blir att vi måste söka på många olika håll, när vi söker svar på våra frågor. Ett stort problem är att mycket inte alls dokumenteras och publiceras. Tillsammans måste forskare och praktiker skapa en gemensamma kunskapsbank för biblioteksverksamheten, om vi vill att den ska utvecklas och hålla en god kvalitet.

Eva Alopaeus  
Bibliotekschef  
Sahlgrenska universitetssjukhusets medicinska bibliotek

Elisabeth Axelsson  
Bibliotekschef  
Valdemarsviks och Åtvidabergs kommuner